5-mavzu	Kontrast fonda turli shaklli va har xil fakturalii buyumlardan tuzilgan natyurmortning rangtasvirini bajarish

MASHG'ULOTINING O'QITISH TEXNOLOGIYASI

Vaqti – 12 soat	talbalar soni 25 nafar
O'quv mashg'ulotining shakli	amaliy
Mashg'ulotining rejasi	1. Kontrast fonda turli shaklli va har xil fakturalii buyumlardan tuzilgan natyurmortning rangtasvirini bajarish mavzusi asosida ishlash masalalari. ***1-ilova*** 2. Rangtasvirga qo'yiladigan talablar. ***2-ilova*** 3. "FSMU" uslubi. ***3-ilova*** 4. Adabiyotlar bilan ishlash ***4-ilova***
O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarga Kontrast fonda turli shaklli va har xil fakturalii buyumlardan tuzilgan natyurmortning rangtasvirini bajarish ko'nikma va malakalarini beradi. Eskizlar ishlashni o'rgatadi	
Pedagogik vazifalar: Qisqa muddatda uy-ro'zg'or buyumlardan tashkil topgan natyurmort rangtasvirini bajarish haqida tushuncha beradi. Rangtasvirda mavzu asosida ishlash usullarini o'rgatadi. Rangtasvirga qo'yiladigan talablarni o'rgatish.	***O'quv faoliyatining natijalari***: Qisqa muddatda uy-ro'zg'or buyumlardan tashkil topgan natyurmort rangtasvirini bajarish haqida tushunchaga ega bo'ladi. Rangtasvir asosida ishlashni o'rganadi. Rangtasvirga qo'yiladigan talablarni bilib oladi
O'qitish uslubi va texnikasi	Amaliy ish, master klass texnologiyasi
O'qitish vositalari	O'quv uslubiy kompleks, o'quv qo'llanma, tarqatma materiallar, ko'rgazmali plakatlar, slaydlar.
O'qitish shakli	Guruh bo'lib ishlash.
O'qitish shart-sharoitlari	Kompyuter va multimediali vositalar bilan jihozlangan auditoriya va asbob-uskuna, materiallar bilan jihozlangan ustaxona
Monitoring va baholash	Mashg'ulot bo'yicha savol-javob, tahlil natijalari.

AMALIY MASHG'ULOTNING TEXNOLOGIK XARITASI

Faoliyat bosqichlari	Faoliyat mazmuni	
	Pedagog	Magistr
1-bosqich Kirish	1. Rangtasvirda mavzu asosida natyurmort ishlash masalalari haqida ma'lumot beradi. ***1-ilova***	Rangda mavzu asosida natyurmort ishlash masalalari haqida ma'lumot beradi
2-bosqich. Asosiy	2. Ekranda natyurmortga qo'yiladigan talablar haqida namoyish qiladi va ularga qisqacha ta'rif beradi (2-ilova).	Ekranga rangtasvir faniga qo'yiladigan talablar haqida namoyishni ko'radi.
	3.Mavzu bo'yicha Adabiyotlar bilan ishlash uchun ro'yhat beradi (3-ilova)	3.Mavzu bo'yicha Adabiyotlar bilan tanishadi.
3-bosqich Yakuniy	Darsga yakun yasab, mavzu bo'yicha uyga vazifa beradi	Mavzu bo'yicha uyga vazifa oladilar.

Kontrast fonda turli shaklli va har xil fakturalii buyumlardan tuzilgan natyurmortning rangtasvirini bajarish haqida umumiy tushuncha (*1-ilova*)

Sovuq tusda berilgan sodda natyurmortni tasvirlash dastlabki ta'lim bosqichlarida bajarish orqali o'zlashtirish mumkin. Masalan, N.Tenning "Natyurmort" asari misol bo'la oladi. Unda mahoratli bo'yoq surtmasi, kolorit monandligi va shakl plastikasini kuzatish mumkin. Ular orqali rangtasvirning asosiy qonuniyatlarini tez va qulay o'zlashtirish mumkin. Ya'ni, perspektiv va konstruktiv qurilish, shaklning soya-yorug'ligi va rangda tasvirlanishi, tasvirlanayotgan narsalarning fazoviy uzoqlashishdagi holati va materialligi, tus va rang munosabatlari, manzara va interer, inson boshi va qomatini tasvirlashdagi birlik va uyg'unlik hisoblanadi.

Natyurmortni amaliy tasvirlashning dastlabki bosqichida biroz soddaroq so'ngra esa narsa va buyumlarning bir guruhini tasvirlash kerak. Narsalarning bir guruh yig'ilganini tasvirlash uchun natyurmort kompozitsiyasini to'g'ri tashkil etish muhimdir. U ikki jihat asosida tuziladi: natura qo'yilmasini tashkiliy qismi (narsalarni tanlay bilish va ularni kompozitsion chiroyli joylashtirish) naturaga nisbatan ko'rish nuqtasini aniqlash va qog'oz yuzasida qo'yilmani tasvirlash.

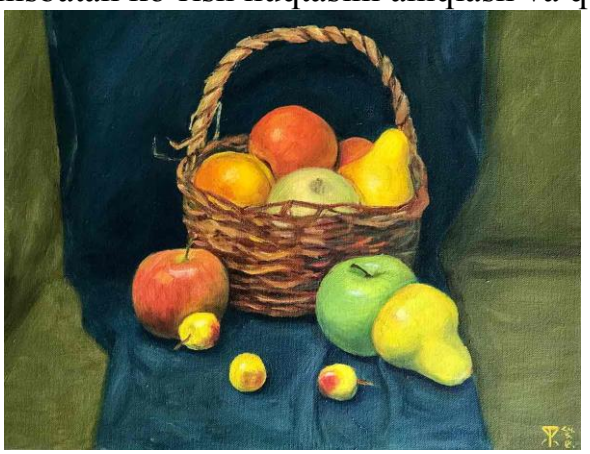

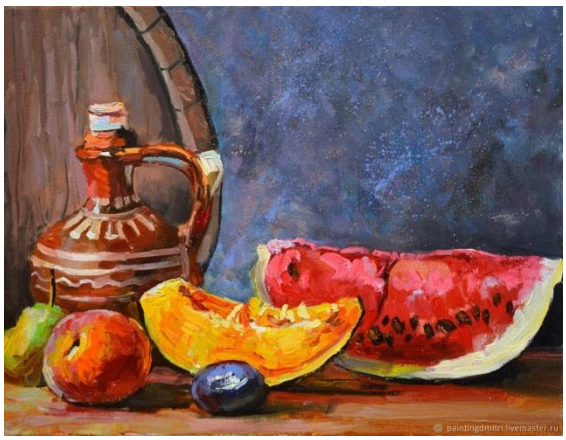

O'quv natyurmort qo'yilmasini tuzishda quyidagi qonun-qoidalarga rioya qilish kerak. Har bir o'quv natyurmortning mazmuni rangtasvir dasturida ko'rsatilganidek aniq maqsad va vazifaga ega bo'lishi kerak. Talabalar natura qo'yilmasini tasvirlash jarayonida aynan qanday nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishlarini tasavvur eta olishimiz kerak. O'quv vazifalardan tashqari, natyurmort estetik talablarga ham javob berishi kerak: buyum va narsalar aynan mavzuga oid bo'lishi, mazmun jihatdan ma'noli va ta'sirchan bo'lishi va ma'lum g'oyani ilgari surishi kerak.

O'quv natyurmorti ijodiy natyurmortdan vazifasi bilan farqlanadi: o'quv vazifa muvaffaqiyatli echim topishi uchun narsalar saralanadi, guruhlashtiriladi va shunday yoritiladiki, qo'yilma natijali yakunlanadi. O'quv natyurmortida biroz bo'lsada shartli olinishiga imkon yaratiladi.

Natyurmort kompozitsiyasi ustida odatda narsalardan natura qo'yilmasini tuzmasdan ilgari fikrlar yurgiziladi. O'quv yoki ijodiy vazifalar asosida rassom ongida bo'lajak natura qo'yilmasining xomaki obrazi haqida tasavvur hosil bo'ladi.

Natyurmortni tuzish mobaynida shakli mayda naqshlar bilan bezatilgan, konstruktsiyasi murakkab narsalardan yiroqda bo'lgan ma'qul. Murakkab buyumlarga burmali issiq rangdagi gazlamani kiritish mumkin. Natyurmort

qo’yilmasi haddan tashqari murakkab shaklli va rang jihatdan rang-barang bo’lishi qo’yilmadagi rang munosabatlar mohiya-tini tushunishga qiyinchilik tug’diradi. Shuning uchun oq ranlardagi buyumlardan tashkil topgan natyurmortni maqsad qilib olamiz.

Rangtasvir mukammal qalamtasvirga asoslanadi. Shuning uchun rangtasvir jarayoniga o’tishdan oldin natyurmortning qalamtasvir kompozitsiyasini surat tekisligida tasvirlash xususiyatlariga qisqacha to’htalib o’tamiz. Tasvirlovchi narsalar to’plamiga (natyurmort) ma’lum bir ko’rish nuqtasidan qaraydi va u ko’z qarashiga qat’iy ravishda kuzatish perspektivasi qonuniyatining o’zaro bog’liqligi bilan namoyon bo’ladi. Bundan tashqari, naturadagi narsalar o’zaro yoritilganligi va bir-biriga bog’langan bo’lib, ular oralig’ida reflekslar, yarim soyalar, soyalar va yorug’liklar taqsimoti ma’lum bir tartibda bo’ladi. Natyurmort kompozitsiyasini shunday tuzish kerakki, uni qaysi nuqtadan kuzatganda ham u yaxlit bir butun ko’rinishiga erishmoq zarur. Bu ishning muvaffaqiyatli chiqishi pedagogning shaxsiy badiiy didi va tajribasiga bog’liqdir. Naturaga nisbatan qiziqarli ko’rish nuqtasini tanlab olgach, qog’oz varog’i qanday o’lchamda bo’lishligini aniqlash zarur. Qog’oz varog’ida ifodalanadigan natyurmort qo’yilmasini naturadan to’g’ri aniqlab tasvirlay olish kerak.

Mavzu yuzasidan test topshiriqlari (*2-ilova*)

Akvarel buyog’ida qanday usulda ishlanadi?	*Suvli,	Qatiq,	Quruq
Arxaik grekcha «Arxeyos» degan so’zdan olingan bo’lib qanday ma’noni anglatadi?	*Kadimgi.	Bulajak	Me’morchilik
Asar yoki tasviriy ishning tuzilishi, tarx, rang echimga nima deyiladi?	*kompozitsiya	kompanovka	konstrukchiya
Asosiy ranglar qaysilar?	*Sariq, qizil, zangori.	Sariq, qizil, jigarrang	Qizil, jigarrang, qora
Binolarning ichki qismi nima deyiladi?	*inter’er	fasad	ekster’er
Bir necha yoki ko’p tasviriy vositalar, texnik imkonyatlar qo’llab tasvir yaratish nima deyiladi?	*aralash texnika	monumental	plakat
Bir-biridan rang va tus jixatidan keskin ajralib turuvchi bo’yoq xillari qanday nomlanadi?	*Kontrast ranglar.	Axramatik ranglar	Xromatik ranglar

FSMU texnologiyasi

Ushbu texnologiya munozarali masalalarni hal etishda hamda o’quv jarayonini baxs-munozarali o’tkazishda qo’llaniladi, chunki bu texnologiya talabalarni o’z fikrini ximoya qilishga, erkin fikrlash va o’z fikrini boshqalarga o’tkazishga, ochiq xolda baxslashishga xamda shu bilan birga baxslashish madaniyatini o’ratadi.Tinglovchilarga tarqatilgan oddiy qog’ozga o’z fikrlarini

aniq va qisqa xolatda ifoda etib, tasdiqlovchi dalillar yoki inkor etuvchi fikrlarni bayon etishga yordam beradi.
F – fikringizni bayon eting
S – fikringiz bayoniga sabab ko'rsating
M – ko'rsatgan sababingizni isbotlovchi dalil keltiring
U – fikringizni umumlashtiring

Savol	**"Rangtasvir" faning predmeti va mazmuni to'g'risida nimalarni bilasiz?**
(F) Fikringizni bayon eting	
(S) Fikringiz bayoniga sabab ko'rsating	
(M) Ko'rsatgan sababingizni isbotlovchi dalil keltiring	
(U) Fikringizni umumlashtiring	

Adabiyotlar ro'yxati (*3-ilova*):

1. Tolipov N., Abdirasilov S., Oripova N. Rangtasvir (1-qism).
2. Sultonov X. "Rangtasvir" (grizaylda ishlash) metodik qo'llanma. Toshkent, 2002. TDPU
3. Халилов Р. Живопись Издательство «Навруз» 2013

Tavsiya etiladi:

1. Sultonov X. E. "Rangtasvir" (Akvarelda naturmort ishlash, o'quv qo'llanma T.:"VNESHINVESTROM" MChJ, 2019.
2. http://www.edu.uz

Mavzu yuzasidan uyga vazifa (*4-ilova*):

Mevalardan tashkil topgan sodda natyurmort rasmini qog'oz yuzasida to'g'ri tasvirlash, uning konstruktiv tuzilishlarini hisobga olish. Tasvirning yorug' va soyalarini aniqlab, rang berish.